

Intro: Met een baard waarvoor Karl Marx zich niet zou schamen, klopte Ad de Boer (59) in 1973 aan bij de Evangelische Omroep. Ruim dertig jaar bleef hij in dienst, vanaf 1993 als directeur. Nu gaat hij met pensioen. “Aan het attaqueren van de buitenwereld heb ik vol overtuiging meegedaan.”

Super de Boer

Willem Pekelder – Broadcast Magazine

Hoe keken die keurige, ietwat stijve heren van de EO aan tegen ‘hippie’ De Boer?

“Heel positief. Ze waren bij de EO inmiddels wel wat gewend. Een paar jaar eerder hadden ze Dirk-Jan Bijker als programmamaker aangenomen, een bekeerde hippie. Je werd en wordt bij de EO beoordeeld op je hart.”

En nu hebben ze die trendy Manuel Venderbos, presentator van Jong.

“Een jongen uit een degelijk gereformeerd gezin.”

Ken jij christenhonden?

“Nee, hoezo?”

Venderbos heeft een internetrubriek onder die titel waarin hij honden van christelijke baasjes beschrijft. Sommige honden proberen zelfs over water te lopen.

“Ik ben niet zo humoristisch ingesteld, maar het klinkt me aardig in de oren. Manuel is een van de vele kleurtjes die het palet van de EO rijk is. Stel, dat iedereen het op mijn manier deed. Dat zou saai zijn?!”

Wanneer komt de fusie met de NCRV?

“Er waait daar onder directeur Coen Abbenhuis een minder vrijzinnige wind. De nieuwe voorzitter, ds. Leo Born, is lid van hetzelfde kerkgenootschap als onze voorzitter Arie van der Veer, ofschoon de NCRV altijd verzuimt te vermelden dat Born dominee is. We komen als leidinggevend van beide omroepen dichter bij elkaar, maar een fusie zit er niet in. Al was het alleen maar omdat je bij de NCRV als medewerker niet in God hoeft te geloven.”

Kijk je wel eens naar MTV?

“Je doelt op die clips? Ik heb ze een of twee keer gezien en dat was genoeg. Als kinderen met een dergelijk beeld van seksualiteit worden grootgebracht - pakken wat je pakken kan - dan staat ons nog heel wat te wachten. In de gemeenteraad van Nijkerk, waarin ik tot voor kort zitting had namens de ChristenUnie, hebben we een anti-Fanta-motie ingediend, omdat dit limonademerksponsor is van TMF en MTV. In verbieden van clips geloof ik niet, wel in maatschappelijke discussie.”

Wat is je het meest bijgebleven van de afgelopen 30 jaar?

“De ruimte die er na heel veel strijd is gekomen voor Jongerendagen in een eigentijds jasje. Het toenmalige bestuur, onder voorzitterschap van ds. Velema, was vuurbang dat de EO zou afglijden richting NCRV. We hebben heftige discussies gehad over moderne muziek, kledingstijl en dat soort dingen. Ik ruimde pas mijn bureau op en in sommige stukken proefde

ik de wanhoop van Dirk-Jan en mij: zal het ons ooit lukken het bestuur te overtuigen? Er is gelukkig veel veranderd bij de EO, maar de missie - het verkondigen van het Evangelie - is hetzelfde gebleven. Ook bij de Jongerendagen. Die missie hebben Manuel Venderbos en onze 93-jarige oprichter Albert Ramaker gemeen.”

Was jij een voorloper bij de EO?

“In sommige opzichten wel. Maar ik was lang niet de enige. Bij veel programmamakers van de EO bestond in de jaren zeventig een groot verlangen om in de huid van mensen te kruipen. Dichtbij God en dichtbij de mensen. Tot dan toe was het alleen dichtbij God geweest. Dat vertaalde zich in uitzendingen die zich afzetten tegen de boze buitenwereld. Dat attaqueren paste in die gepolariseerde tijd en ik heb er met overtuiging aan meegedaan. De EO is immers ontstaan uit verontrusting over het verdwijnen van het christelijke karakter van de Nederlandse samenleving. We zagen het kabinet Den Uyl als een groot gevaar - terwijl ik nu denk: er is niet zo veel mis met rood -, we hoorden tot ons afgrijzen Koos Zwart de wietprijzen voorlezen voor de radio en abortusklinieken schoten als paddenstoelen uit de grond. Later heeft ons verzet plaatsgemaakt voor mildheid. De profeten werden meer priesters.”

Vanwaar die omslag?

“Het besef groeide dat het niet onze eerste taak was om mensen op te roepen te wapen te gaan, maar om het evangelie te verkondigen. Begin jaren negentig, onder voorzitterschap van ds. Arie van der Veer, zagen we de buitenwereld steeds minder als bedreiging en steeds meer als kans, uitdaging om mensen voor Jezus te winnen. Die omslag is in mijn ogen de gelukkigste die ik in mijn jaren bij de EO heb meegemaakt. Henk Binnendijk ging de straat op met *Hart op de tong* en interviewde bekende Nederlanders in *Fiftyfifty*. We gingen voor het eerst echt naar anderen luisteren, en daarbij merkten we dat de vragen van de wereld ook onze vragen waren. De EO en de buitenwereld, om het zo maar even te noemen, zijn dichterbij elkaar gekomen. Steeds breder overheerst het gevoel dat het vrijheid-/blijheids-denken uit de jaren zeventig ook zijn schaduwkanten heeft. Halverwege die jaren maakte ik een serie radioprogramma's onder de titel: Gezin, bolwerk of basis? Daarin bekritiseerden we de anti-autoritaire opvoeding die toen zo in de mode was. Wat zien we vandaag de dag? Pleidooien voor opvoedcursussen en voor staatsopvoeding. In Nederland begint de wal het schip te keren.”

Had de EO een vooruitziende blik?

“Ik zou het hovaardig vinden om het zo te formuleren. Wel kun je vaststellen dat er vandaag meer aandacht is voor zaken waarover ook de EO zich druk maakt. De psychische gevolgen van abortus bijvoorbeeld.”

Weet jij wat pimpen is?

“Totdat mijn omroep een programma onder de titel *Pimp your life* lanceerde, kende ik dat woord niet. Het schijnt iets met pooiers te maken te hebben. Voor de EO kan ik me gelukkiger termen voorstellen, ofschoon 'pimpen' tegenwoordig een bredere betekenis heeft gekregen: opfleuren, opsieren. Dankzij MTV mogen we pimpen niet meer in een programmatitel gebruiken. Daar ben ik blij om.”

Ik stelde de vraag omdat jouw collega Henk Hagoort heeft geconcludeerd dat ondanks al het 'pimpen' de EO nog steeds niet geliefd is bij de doorsnee-kijker. Uit een recent imago-onderzoek blijkt dat geen omroep van niet-leden zo'n laag cijfer krijgt als de EO: een 4,4.

“Natuurlijk vind ik die 4,4 teleurstellend, maar ik weet ook dat een deel van onze boodschap altijd impopulair zal blijven. Aan de andere kant trekt de EO gemiddeld twee keer zoveel mensen als vijftien jaar geleden. Als je nagaat dat in 1973 de VARA in haar jaarverslag schreef: de EO is een sektarische omroep, waarnaar haast niemand kijkt en die niet in het bestel thuishoort. Nu komen we qua kijkcijfers structureel boven de VARA uit. Je begrijpt dat ik een lichte glimlach niet kan onderdrukken.”

Lekker sfeertje in Hilversum.

“In de jaren zeventig ging het altijd hard tegen hard. De hele hoorspelkern van de NOS weigerde voor de EO te werken. Cameramensen idem. Radiotechnici die onze uitzendingen verstjeerden. In dat klimaat kwamen we binnen. De EO sloeg net zo hard terug. Wij leverden felle kritiek op de programma’s van anderen. Als je ziet hoe we nú met elkaar omgaan, dat is een wereld van verschil.”

Maar een krachtig bestel hebben we nog steeds niet. Eerst heeft het eeuwen geduurd voordat de EO terecht kwam op de plaats waar hij hoorde, Nederland 1, en nu de samenwerking met KRO en NCRV op dat net eindelijk een beetje op gang is gekomen, worden de drie omroepen weer uit elkaar getrokken.

“Dat is zuur, ja. We zijn eind jaren tachtig begonnen op Nederland 1, samen met de KRO, de VARA en de NCRV. Toen gingen we naar de Witte Raaf in Noordwijk, waar we concludeerden dat het net geheel bespeeld zou moeten worden door de drie christelijke omroepen. We waren nog niet terug in Hilversum of de voorzitters van KRO en NCRV kwamen ons vertellen dat ze toch liever met de AVRO wilden samenwerken. De EO ging naar Nederland 2, samen met de TROS en Veronica. Twee jaar geleden zijn we weer naar 1 verhuisd, waarmee de weeffout werd hersteld. Met de EO is als een baaltje meel langs de netten gezeuld. Wij zijn vaak gepiepeld. Gevolg is wel dat de EO ongelooflijk flexibel is geworden.”

Dat is maar goed ook, want nu moeten jullie programma’s, evenals die van de andere omroepen, weer over alledrie de netten worden verspreid in het kader van het programmeringsmodel.

“We waren liever op 1 blijven zitten, want dat net liep goed. Maar Nederland 2 en 3 draaiden slecht en daarom moest er worden ingegrepen. Ik ben er wel van overtuigd dat als de weeffout tien jaar eerder was hersteld deze ingreep niet nodig was geweest. Nederland 2, met AVRO en TROS, had zich in die tijd tot een duidelijke eenheid kunnen ontwikkelen.”

Is de Bijbeltekst ‘De mens is geneigd tot alle kwaad en niet in staat tot enig goed’ niet perfect van toepassing op de Hilversumse omroep politiek?

“Dat citaat komt niet uit de Bijbel, maar uit de catechismus. Mij schiet, als ik naar Hilversum kijk, een andere tekst te binnen: ‘In die tijd was er geen koning in Israël en ieder deed wat goed was in eigen ogen.’ Sinds kort hebben we in Hilversum gelukkig wél een koning: Harm I. Ik wens hem de vechtlust van koning Saul, het geloof van koning David en de wijsheid van koning Salomo.”

De samenwerking op Nederland 1 mag dan goed zijn, het moet voor de EO toch een cultuurshock zijn geweest om te worden geprogrammeerd rond Het gevoel van carnaval van de KRO?

“Volgens mij is het één week per jaar carnaval, het zij zo. Op Nederland 2 hebben we tussen veel gekkere programma’s gezeten, bijvoorbeeld Sextember, een serie sexfilms

geprogrammeerd door de toenmalige Veronica-bazen Joop Daalmeijer en Joop van der Reijden. Ik weet nog Arie van der Veer en ik naar de persconferentie gingen van onze netpartner. Oude Joop kwam naar ons toe en zei: Jongens, er zitten elementen in onze programmering die eigenlijk niks zijn voor jullie. Doe dan je ogen maar dicht of ga even de zaal uit.”

Oude en jonge Joop, allebei christenen.

“Niet alle christenen zijn zoals de EO... Maar eerlijk gezegd begrijp ik nog steeds niet hoe Daalmeijer en Van der Reijden die sexprogrammering met hun overtuiging konden rijmen. We hebben met hen meermalen over geloofszaken gesproken. Soms botsend, soms warm en hartstochtelijk.”

Daalmeijer heeft mij eens verteld dat hij met jou zonder nadenken een week naar Frankrijk zou gaan.

“Ik ook met hem. Het grote voordeel is dat je dan in de beste restaurants komt. Als we met de omroep een bosdag hadden dan wisten we dat we ’s avonds dankzij Joop altijd op een uitgelezen diner konden rekenen. Hij is een bourgondiër, ik ben meer van de Aldi.”

Super de Boer, noemt Henk Hagoort jou.

“Waarom zou ik één pak voor 350 euro kopen als ik er straks, in de uitverkoop, drie voor die prijs kan krijgen? Ik ben een zuinig mannetje, jazeker. Ik kom al twintig jaar bij de Aldi en koop daar heerlijke flessen Kaapse Pracht voor minder dan drie euro per stuk. Ik vind het genant om 25 euro neer te tellen voor een fles wijn. In een paar uur is hij leeg. Never nooit.”

Met wie zou je absoluut níet met vakantie willen?

“Met Rob Munz en Jean-Pierre van der Wind, makers van de diepdroevige RVU-serie *God bestaat niet*. Zij gaan volslagen respectloos om met de God die ik lief heb. Je moet niet alles maar zeggen omdat het wettelijk niet verboden is. Nogmaals, ik ben niet voor censuur, want dat lot zou ook EO-programma’s kunnen treffen, maar enige zelfbeheersing is op zijn plaats. Dat geldt voor MTV, maar ook voor de RVU. Als ik, emotioneel als ik ben, alles er maar uitgooi wat in mijn hoofd opkomt, beschadig ik mensen enorm. Als ik nadenk spreek ik al in blokletters, laat staan als ik kwaad ben. Ik heb de afgelopen jaren sommige mensen te bot behandeld. Dat spijt me. Ik heb het zoveel mogelijk goed gemaakt.”

Nog van andere dingen spijt?

“In de jaren zeventig hadden we de EO-achterban moeten trotseren en duidelijker stelling moeten nemen tegen het blanke bewind in Zuid-Afrika. We hebben de apartheid niet verdedigd, maar onze kritiek was té genuanceerd. Toen de EO drie jaar geleden een BBC-programma uitzond over Mandela geneerde ik me diep. De EO was wel de laatste die mocht pronken met deze prachtige documentaire, want wij hebben destijds geen poot uitgestoken voor hem en de rest van de zwarte bevolking. De blanke machthebbers waren net zo orthodox-gereformeerd als wij. Zij waren onze broeders, zei een deel van de EO-mensen. Wij hebben in die jaren onze ogen gesloten voor een belangrijk deel van de Bijbel.”

Je hebt in al die jaren maar één eigen radioprogramma gehad: Deze Week.

“Hoho, ik ben begonnen als hoofd actualiteiten radio en in die functie heb ik honderden interviews afgenomen voor tal van programma’s, maar het aantal eigen programma’s is inderdaad beperkt gebleven tot één. Ik zit bij de EO niet voor mijn eigen eer en glorie. Ik ben geen Jack Spijkerman, die alleen maar bezig is met zijn eigen bv.”

Deze Week zit al 26 jaar op de radio, en je gaat er ook na je pensioen mee door.

Opvallend kenmerk: mensen mogen uitspreken.

“Behalve als Andries Knevel het leidt. Ik ga nu een paar weken met vakantie en dan neemt Andries het roer over. Nou, dan weet je het wel. Elke twintig seconden interrupties.”